

Búcsú az „örök újrakezdőtől”

Lapzártakor kaptuk a hírt: július 27-én, hosszas betegeskedés után a zalaegerszegi kórházban elhunyt *Ruszt József*, Kiváló és Erdemes művész, Kossuth- és Jászai-díjas rendező, a Hevesi Sándor Színház társulatának örökös tagja. Rendhagyó színházi egyéniség volt, „segítőkész, örökös” ellenzéki, „a legkonzervatívabb újító” – ahogy néhány megnyilatkozásában önmagát jellemezte. Rendezői pályáját a Színművészeti Főiskola elvégzése után konok, öntörvényű alkata miatt nehéz követni. Az Egyetemi Színpad Universitas Együttesétől – Debrecenen, Kecskeméten, Békéscsabán, Szegeden át – vezetett útja Zalaegerszegre, ahol egy „előevad” után 1983-ban új színház alapítására, vezetésére vállalkozott. Máig emlékezetes a színház nyitó előadása, *Az ember tragédiája*, Gábor Miklóssal Lucifer szerepében. Sok sikeres rendezés mellett elvülhetetlen érdeme, hogy a színház gyökeret fogott a zalai talajban, az itt folyó munka elnyerte mind a szakma elismerését, mind a közönség tetszését. Nyughatatlan természete innen is tovább vitte: következett a Nemzeti Színház, majd ismét Szeged, s végül a nagy kísérlet: a Független Színpad. Talán e társulatnál tudta legteljesebben megvalósítani színészpedagógiai munkáját. De tanítványai tiszteletét és szeretetét nem csak itt, ezekben az években vívta ki – szerte az országban. A Budapesti Kamaraszínház után vidékre vonult vissza, Zalaszentgróton élt. Innen csábították újra a zalaegerszegi színházhoz tanítványai, s ennek a reaktiválódásnak az eredménye a 2000-ben rendezett *Philoktétész*. 2002-ben ugyancsak sikerrel állítja színpadra a két Szophoklész-drámát: az *Oidipusz királyt* és az *Oidipusz Kolonoszban* a veszprémi Petőfi Színházban. 2004-ben alkalmá nyílt az ismétlésre: húsz év után a zalai megyeszékhelyen újra megrendezhette *Az ember tragédiáját* – Szalma Tamással és Fekete Gizellával a főszerepben. Tavaly novemberben pedig a Nemzeti és a Hevesi Sándor Színházban is bemutatták *A Föld lapos és négy angyal* című kötetet, mely a negyvenkét éves rendezői pályája során vele készített interjúk közül negyvenkettőt tartalmaz. Abban a szerencsében részesültem, hogy 1982. októberében magam is rögzíthettem egy beszélgetést, mely az *Életükben* jelent meg *Poláris színház – kísérleti és népszínház* egysége címmel. Újraolvasva a szöveget, megdöbbentett, hogy *Ruszt József* milyen pontosan és milyen szenvedélyesen fogalmazta meg teendőit – akkor...

„Miért jöttem Zalaegerszegre? Mert abszolút szűz terület. Engem ez inspirált, ez az érintetlenség, ez a kevéssé feltárt, „elrontott” terep. Félreértés ne essék, de kínálkozik az analógia: Peter Brook elment Iránba megkeresni a színház végső értelmét, tartalmait, lehetőségeit, határait. Nagyon sok közöm van az egyszerű emberekhez: szüleim is ilyenek voltak. Tizenhét éves koromig falun élem, és tizenhét esztendő töltem el vidéki színházaknál... Ismerem azt a közeget, ahova érkeztem, és pontosan föl tudom mérni, mit jelent az kultúrpolitikai és művészi felelősségben.”

Ez a pontosság és szenvedélyesség végigkísérte egész életét, rendezéseit. Tudom, hogy voltak még tervei, melyek már nem valósulnak meg. Életműve – rendezései, örökös és igényes kísérletezése – azonban beépült a magyar színházművészetbe, melynek ma, és az idők folyamán is meghatározó, komoly értéket képviselő fejezete. Abban a tudatban búcsúzunk tőle, hogy komolyan vesszük gondolatait – a „színházi alkotás alapkérdéséről”, a szeretetről.

P. I.